

Wagner og J.M.W.L. gegn Lúxemborg

Dómur frá 28. júní 2007

Mál nr. 76240/01

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

14. gr. Bann við mismunun

Ættleiðing. Lagaskilaréttur. Rökstuðningur dóma. Stofnun fjölskyldulífs. Mismunun.

1. Málsatvik

Kærandur eru Jeanne Wagner, fædd 31. ágúst 1967, og ættleidd dóttir hennar, J.M., sem fædd er í Perú árið 1993. Móðirin er ríkisborgari í Lúxemborg þar sem mæðgurnar eru búsettar. Móðirin á alls fjögur börn sem öll sækja skóla í Lúxemborg.

Þann 6. nóvember árið 1996 úrskurðaði dómari í Perú um ættleiðingu stúlkunnar J.M. sem lýst hafði verið yfirgefin af kynforeldrum sínum. Árið 1997 leituðu kærandur eftir viðurkenningu þess að sá úrskurður hefði gildi í Lúxemborg, í þeim tilgangi að stúlkan yrði skráð í þjóðskrá landsins ásamt því að öðlast ríkisborgararétt.

Með dómi héraðsdómstóls, hinn 2. júní árið 1999, var því hafnað að framfylgja hinum perúska dómsúrskurði þar sem það væri í andstöðu við ákvæði landslaga sem heimiluðu einstæðum konum ekki að ættleiða börn. Kærandur áfrýjuðu til áfrýjunardómstóls með vísan til þess að framangreindur dómur bryti í bága við 8. gr. sáttmálans um friðhelgi fjölskyldu. Með dómi, hinn 6. júlí árið 2000, var kröfum kæranda hafnað m.a. með vísan til lagaskilaréttar Lúxemborgar sem kvæði á um að þjóðerni ættleiðanda skyldi ráða því hvaða landslögum skyldi beitt. Tekið var fram að af þeirri ástæðu væri óþarft að taka afstöðu til annarra málsástæðna kæranda, m.a. þeirra er lutu að því að það væri í andstöðu við góðar venjur í alþjóðasamskiptum að hafna kröfum kæranda.

Með dómi sínum, hinn 14. júní árið 2001, staðfesti hæstiréttur landsins niðurstöðuna með vísan til þess að ekki þyrfti að taka afstöðu til röksemda kæranda varðandi góðar venjur í alþjóðasamskiptum. Þá var tekið fram að ekki þyrfti að taka fjalla um það hvort umrædd niðurstaða bryti í bága við 8. gr. sáttmálans þar sem röksemdafærsla kæranda varðandi þann þátt málsins væri „vafasöm, óljós og ónákvæm“.

Kærandur lögðu einnig fram stjórnsýslukæru gegn ráðherra fjölskyldu-, félags- og æskulýðsmála vegna krafna sinna um að hann leitaði leiða til að tryggja að ættleiðingin hlyti viðurkenningu stjórnvalda. Stjórnsýsludómstóll á neðra stigi féllst á kröfur kæranda en efra stig sneri þeirri niðurstöðu við hinn 1. júlí árið 2004.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandur héldu því fram að brotið hefði verið í bága við rétt þeirra samkvæmt 1. mgr. 6. gr. sáttmálans þar sem æðri dómstig hefðu ekki fjallað um þær málsástæður sem lutu að 8. gr. sáttmálans um friðhelgi fjölskyldu. Einnig héldu þeir því fram að brotið væri í bága við rétt þeirra samkvæmt 8. gr. þar sem yfirvöld í Lúxemborg hefðu ekki viðurkennt þau fjölskyldubönd sem skapast hefðu í kjölfar úrskurðar dómara í Perú um ættleiðingu á stúlkunni. Að síðustu héldu þeir því fram að brotið hefði verið í bága við 14. gr. sáttmálans um bann við mismunun þegar hún væri lesin með 8. gr. þar sem ættleiðingin hefði aldrei hlotið viðurkenningu stjórnvalda.

Niðurstaða

Um 6. gr.: Dómstóllinn benti á að jafnvel þótt dómstólum væri ekki skylt að skýra ávallt ástæður þess þegar rökum málsaðila er hafnað, væri þeim skylt að fjalla um og svara öllum helstu

málsástæðum aðila. Ef málsaðilar héldu því fram í málatilbúnaði sínum að brotið væri í bága við þau réttindi sem sáttmálinn tryggði væri dómstólum skylt að gefa slíku sérstakan gaum og taka þau til ítarlegrar skoðunar.

Dómstóllinn taldi það hafa verið meginmálsástæðu kæranda við áfrýjun að niðurstaða héraðsdóms bryti í bága við 8. gr. sáttmálans, með vísan til góðra venja í alþjóðasamskiptum. Áfrýjunardómstóllinn hefði því átt að gefa þeirri röksemdafærslu sérstakan gaum og svara henni sérstaklega í stað þess að skoða hana ekki að neinu leyti eins og raun bar vitni. Að auki hefði hæstiréttur landsins staðfest niðurstöður neðri dómstiga þrátt fyrir dómafordæmi sem veittu ákvæðum sáttmálans bein réttaráhrif í réttarkerfi Lúxemborgar.

Einróma niðurstaða dómstólsins var að brotið hefði verið í bága við rétt kæranda samkvæmt 1. mgr. 6. gr. sáttmálans til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi.

Um 8. gr.: Dómstólar höfnuðu kröfum kæranda um viðurkenningu á ættleiðingunni með vísan til ákvæða landslaga sem heimiluðu ekki einstæðum konum að ættleiða börn. Það var talið fela í sér afskipti af rétti kæranda til friðhelgi fjölskyldu. Höfnun dómstóla hefði stefnt að því að vernda heilsu og siðgæði ásamt réttindum og frelsi barnsins sem um var að ræða. Dómstóllinn taldi að það hefði verið eðlilegt af yfirvöldum í Lúxemborg að nálgast það úrlausnarefni með varfærnum hætti hvaða augum bæri að líta úrskurð dómara í Perú samkvæmt lagaskilarétti.

Dómstóllinn tók fram að þegar metið væri hvort takmörkun á réttindum kæranda væri nauðsynleg í lýðræðisþjóðfélagi væri það ekki hlutverk dómstólsins að koma í stað yfirvalda í Lúxemborg og leggja mat á það hvaða stefna væri hagfelldust í ættleiðingarmálum. Hlutverk dómstólsins væri að meta hvort ákvörðun yfirvalda í Lúxemborg hefði farið út fyrir það svigrúm sem sáttmálinn veiti þeim til að móta slíka stefnu. Dómstóllinn benti á að í aðildarríkjum virtist ríkja víðtæk samstaða um að einstæðum einstaklingum væri heimilt að ættleiða börn. Dómstóllinn benti einnig á að sú venja hefði ríkt í Lúxemborg að veita perúskum dómum um ættleiðingu sjálfkrafa réttaráhrif. Kærandur hefðu því haft réttmætar ástæður til að ætla að ættleiðingin hefði réttaráhrif við komuna til Lúxemborgar. Í daglegu lífi sínu hefðu kærandur því mætt hindrunum og barnið naut ekki þeirrar lagalegu verndar sem gera átti því kleift að verða hluti af hinni nýju fjölskyldu.

Dómstóllinn taldi að dómstólar í Lúxemborg hefðu ekki með réttu getað virt að vettugi þá lagalegu stöðu sem stofnaðist með perúskri heimild og sem fól í sér að stofnast hefði til fjölskyldulífs í skilningi 8. gr. Þá ítrekaði dómstóllinn að það sem væri barni fyrir bestu ætti að hafa forgang í málum sem þessum. Einróma niðurstaða dómstólsins var því að brotið hefði verið í bága við 8. gr. sáttmálans um friðhelgi fjölskyldunnar.

Um 14. gr., sbr. 8. gr.: Dómstóllinn benti á að með því að viðurkenna ekki ættleiðinguna að lögum hefði J.M. verið mismunað samanborið við önnur börn sem ættleidd hefðu verið erlendis frá með heimildum þarlanda yfirvalda sem viðurkenndar væru í Lúxemborg. Tengsl barnsins við blóðfjölskyldu sína hefðu raskast og tengslin við hina nýju móður hefðu ekki að fullu getað komið þeirra í stað. Barnið hefði því verið í lagalegu tómi sem hefði ekki verið fyllilega bætt úr. Þar sem barnið var ekki ríkisborgari í Lúxemborg fékk það ekki notið þeirra réttinda sem ríkisborgurum voru almenn tryggð. Þá hefði það ekki óskilyrt búsetuleyfi og undanþágur frá vegabréfsáritunum til ákveðinna landa, t.d. Sviss. Móðirin þurfti daglega að takast á við óbein áhrif þeirra hindrana sem barn hennar mætti í samfélaginu auk ýmiss konar skriffínnsku sem skortur á ríkisborgararétti ylli. Á hverjum degi hefði barninu verið refsað fyrir að vera ættleitt barn einstæðrar móður frá Lúxemborg sem ekki hefði fengið viðurkenningu á ættleiðingarheimild erlends dómara. Að mati dómstólsins gat ekkert réttlætt slíka mismunun, sér í lagi ef litið væri til þess að perúskar ættleiðingarheimildir til handa einstæðum einstaklingum hefðu fram að máli kæranda ávallt hlotið viðurkenningu yfirvalda í Lúxemborg.

Einróma niðurstaða dómstólsins var því að brotið hefði verið í bága við 14. gr. sáttmálans, sbr. 8. gr. hans.

Samkvæmt 41. gr. sáttmálans voru móðurinni dæmdar 715 evrur í bætur vegna fjárhagslegs tjóns, 2.500 evrur í miskabætur og 13.760 evrur vegna málskostnaðar.